

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/28.208573>**Орислава БЛИК,***orcid.org/0000-0002-9306-8818*

викладач кафедри іноземних мов

Національного університету «Львівська політехніка»

(Львів, Україна) *oryslava@gmail.com***Оксана ПУГА,***orcid.org/0000-0003-0406-2615*

викладач кафедри іноземних мов

Національного університету «Львівська політехніка»

(Львів, Україна) *Oksana.hrnychuk2@gmail.com*

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано й визначено дидактичний потенціал використання мобільних додатків для вивчення іноземної мови як в умовах аудиторної, так і позааудиторної діяльності. Встановлено, що кількість мобільних додатків зростає з кожним днем, а їхнє змістовне й функціональне наповнення оновлюється та змінюється, тому актуальність дослідження не втрачається. Доведено доцільність використання мобільних додатків і месенджерів у процесі вивчення іноземної мови, оскільки в умовах аудиторної роботи це сприяє подоланню монотонності під час засвоєння студентами лексико-граматичного матеріалу й письмової компетенції, розширює можливості вдосконалення комунікативної компетенції завдяки використанню автентичних аудіовізуальних матеріалів, а також дозволяє розробляти й впроваджувати індивідуальні, групові й самостійні завдання. Запропоновано види роботи з мобільними месенджерами, що сприяють опануванню іноземними мовними компетенціями в межах аудиторної та позааудиторної діяльності. Визначено переваги використання мобільних месенджерів в аудиторному вивченні іноземних мов, серед яких зазначено інтенсифікацію активності студентів; підвищення інтересу студентів до набуття навичок писання та слухання; швидкісний обмін необхідними дидактичними матеріалами; впровадження нових видів роботи тощо. Виокремлено також переваги використання групи месенджерів студентами в позааудиторний час, такі, як безпосередній контакт із викладачем; отримання індивідуальних чи групових вказівок; довільне місце й зручний час для удосконалення мовленнєвих компетенцій; забезпечення негайним зворотним зв'язком і оцінкою тощо. Зосереджено увагу й на труднощах, які виникають у процесі застосування мобільних пристроїв у вивченні іноземної мови. Зроблено висновок щодо доцільності й пріоритетності інтеграції мобільних пристроїв у процес вивчення іноземної мови в контексті сучасних освітніх викликів та умов аудиторної та позааудиторної роботи, де важливим завданням викладача є перетворити їх на ефективний дидактичний інструментарій удосконалення чотирьох мовленнєвих компетенцій студентів.

Ключові слова: мобільний пристрій, мобільні додатки, вивчення іноземної мови, аудиторна робота, позааудиторна робота, мовленнєві компетенції, месенджер.

Oryslava BILYK,*orcid.org/0000-0002-9306-8818*

Lecturer at the Department of Foreign Languages

of Lviv Polytechnic National University

(Lviv, Ukraine) *oryslava@gmail.com***Oksana PUHA,***orcid.org/0000-0003-0406-2615*

Lecturer at the Department of Foreign Languages

of Lviv Polytechnic National University

(Lviv, Ukraine) *Oksana.hrnychuk2@gmail.com*

DIDACTIC POTENTIAL OF MOBILE APPLICATIONS IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN CONDITIONS OF CURRICULAR AND EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

The article analyses and determines the didactic potential of using mobile applications for foreign language learning in both curricular and extracurricular activities. The number of mobile applications is increasing, and their contents

and functional options and possibilities are updated and changed very rapidly. The expediency of using mobile apps and messengers in a foreign language learning process has been proved as they facilitate to overcome the curricular activities monotony during mastering grammatical structures and listening and writing skills. The relevance of the research topic is substantiated. Different types of activities with using mobile applications for improving listening, writing, reading and speaking foreign language skills within curricular and extracurricular activities are considered. The advantages of using mobile messenger applications for studying foreign languages in the classroom are identified, among which there are intensification of student activity; increasing students' interest in writing and listening skills; rapid exchange of necessary didactic materials; applying new types of activities, etc. The benefits of using messengers group chats (ongoing contact of students with teachers, any convenient place and time for improving language skills, etc.) by students during extracurricular time are also highlighted. The article turns attention to the difficulties encountered in using mobile devices applications in a foreign language learning process, such as lack of the Internet access and time control of sending students' messages and their contents, additional work for teachers to provide feedbacks and arrange activities and tasks for students in chats, etc. The conclusion is made about the expediency and priority of integration of mobile devices in the foreign language learning process in the context of modern educational challenges and in conditions of curricular and extracurricular activities where teacher's important task is to turn such devices into an effective medium of instruction and learning tool for improving students' four language skills.

Key words: mobile device, mobile applications, foreign language learning, curricular activity, extracurricular activity, language skills, messenger.

Постановка проблеми. Швидкий розвиток інноваційних технологій і засобів комунікації невинно впливає на всі сфери суспільного життя. Натепер важко уявити собі навчальний процес без використання персональних комп'ютерів, Інтернет-ресурсів чи мобільних пристроїв. Оскільки використання останніх збільшується з кожним днем, а також посилюється та вдосконалюється взаємодія людей з цими пристроями, тому в навчальному процесі значно легше залучити студентів до виконання різноманітних інтерактивних, пошукових, оглядових чи аналітичних завдань за допомогою мобільних пристроїв, які знаходяться завжди під рукою.

Особливого значення набуває використання мобільних додатків і програм у процесі вивчення іноземних мов, адже для опанування мовленнєвою компетенцією необхідно методологічно-обґрунтовано застосовувати всі мовленнєві вміння: читання, аудіювання, мовлення та писання, розвиток яких повинен відбуватися в інтегрований спосіб із використанням як традиційних, так і інноваційних методів, засобів і способів навчання.

Аналіз досліджень. Проблема впровадження Інтернет-ресурсів і мобільних додатків у навчальний процес нині актуальна як ніколи, тому українські науковці невинно працюють над пошуком і розробленням нових підходів до розв'язання цього науково-педагогічного питання. Проблема застосування інформаційних технологій у процесі професійної підготовки, загалом, активно вивчається в наукових дослідженнях Д. Денисова, Н. Балік, Т. Коваль, Ю. Буровицької та інших. Посилився науковий інтерес вчених до вивчення проблеми використання новітніх технологій і засобів зв'язку у процесі вивчення іноземної мови. У наукових і методичних працях О. Палій, Т. Моторнюк, Н. Рожкової, О. Капінус, М. Гавран, О. Мархева, А. Шайнер, В. Фатєєвої, Г. Пристай

та інших розглядаються та аналізуються різноманітні комп'ютерні й мультимедійні програми, інформаційні засоби, комп'ютерні словники, автоматизовані тестові системи тощо, які спрямовані на опанування іноземною мовою компетентністю в процесі вивчення іноземної мови (Шайнер, Гавран, 2019; Рожкова, 2014).

Питання методичних аспектів навчання з використанням мобільних пристроїв і додатків також вивчається українськими практиками й науковцями (П. Малежик, М. Малежик, Н. Скрипник, Н. Прокпчук та інші). Зазначається, що саме завдяки мобільним пристроям розширюються форми навчальної діяльності, підвищується пізнавальна активність студентів, як зрештою і мотивація до навчання (Малежик, 2014: 105). Водночас невинною є зацікавленість іноземних науковців і практиків до питання впровадження мобільних додатків і месенджерів у процес вивчення іноземних мов та їхнього дидактичного обґрунтування (Г. Кромптон, Д. Бурке, М. Хамад, Дж. Марія та інші).

Актуальність дослідження зумовлена тим фактом, що поряд із великою кількістю наукових публікацій щодо використання та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес загалом і вивчення іноземної мови зокрема не досить вивченими залишаються питання дидактичного потенціалу й практичного використання мобільних додатків, кількість яких зростає з кожним днем, а змістовне й функціональне наповнення оновлюється та змінюється, що потребує невинного вивчення з подальшою інтеграцією в процес аудиторної та позааудиторної роботи.

Мета статті. Метою дослідження є проаналізувати й визначити дидактичний потенціал використання мобільних додатків у вивченні іноземної мови як в умовах аудиторної, так і в умовах позааудиторної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Для студентів інформаційного суспільства відповідно до їхнього вікового сприйняття та особливостей способу життя використання електронних ресурсів, підручників і навчальних матеріалів видається прийнятнішим, легшим, доступнішим способом, ніж традиційних засобів. Молоде покоління вже давно не сприймає мобільні пристрої тільки як засіб спілкування, а і як засіб, який здатний містити всі необхідні ресурси для навчання (навчальні матеріали, підручники, словники, тощо) й розваг без обмежень в об'ємі й доступності. Адже, як встановлено американськими науковцями, найбільше користується мобільними пристроями саме молодь віком 18–29 років, яка найтипівіше і є студентами (Crompton, Burke, 2018: 53).

Очевидне те, що впровадження мобільних технологій у навчальний процес закладів вищої освіти може привести до багатьох позитивних змін як в дидактичному, так і в економічному вимірах. Науковці доводять, що завдяки поширенню мобільних пристроїв немає потреби купувати персональні комп'ютери й паперові носії інформації; навчальні матеріали стають загальнодоступними; навчальний процес може відбуватися за межами аудиторії, пов'язуючи формальне й неформальне навчання; освітні послуги стають доступнішими для людей з особливими потребами, оскільки навчання може відбуватися будь-де й будь-коли; підвищується інтерес до навчання; пришвидшується процес засвоєння та запам'ятовування матеріалу, а також зворотного зв'язку й оцінювання (Малежик, 2014: 104; UNESCO policy, 2015).

Дидактичні можливості використання мобільних технологій у процесі вивчення іноземних мов, беззаперечно, розширюються та набувають нового значення залежно від того, в яких умовах і з якою метою відбувається їхнє застосування. Н. Скрипник схарактеризувала дидактичні можливості цих пристроїв як зберігання та передачу інформації як в текстовому чи графічному, так і у відео чи аудіо форматах; розміщення коментарів; організацію мережових дискусій; виконання проєктів і завдань (в групі чи індивідуально); використання як інформаційно-довідкового ресурсу тощо (Скрипник, 2019: 275). Водночас варто додати, що в умовах аудиторної роботи використання мобільних пристроїв та їхніх додатків у вивченні іноземної мови сприяє подоланню монотонності заняття в процесі засвоєння студентами лексико-граматичного матеріалу й формуванні письмової компетенції, розширює можливості вдосконалення комунікативної компетенції завдяки використанню автентичних аудіовізуальних матері-

алів. В умовах позааудиторного навчання дає змогу виконувати індивідуальні, групові й самостійні завдання, спрямовані на відпрацювання та вдосконалення всіх чотирьох структур мовленнєвої компетенції. Адже в процесі викладання іноземної мови важливе завдання, що постає перед викладачем закладу вищої освіти, є мотивувати студентів до опанування всіма компетенціями, набутті навичок аудіювання, писання, читання та говоріння. Наприклад, науковець Л. Вандегріфт (Vandergrift, 2005) доводить, що визначальним чинником, який впливає на використання ефективної стратегії аудіювання в процесі вивчення іноземної мови, є саме мотивація. Водночас беззаперечно й те, що для вдосконалення навичок письма, яке також вважається одним із найскладніших мовленнєвих навичок, необхідно ретельно продумувати й розробляти завдання, які б зацікавлювали й мотивували студентів до їхнього виконання.

Аналізуючи публікації вітчизняних та іноземних науковців, доходимо висновку, що в процесі опанування іноземною мовою дидактично обґрунтованим є застосування мобільних додатків-месенджерів (Viber, Telegram, WhatsApp тощо), які дозволяють миттєво й безкоштовно поширювати необхідну інформацію, відео, аудіо-матеріали серед усіх учасників створеної групи. Наприклад, опитування, яке провела науковець М. Хамад серед своїх студентів, підтверджує результати й інших науковців у тому, що використання WhatsApp допомагає розвивати їхні навички писання, говоріння, слухання та читання, збагачує їхній словниковий запас, допомагає вчитися на помилках своїх колег тощо (Hamad, 2017: 84). Науковцями доведено також, що на відміну від звичайних вказівок і настанов, які дає викладач, за посередництвом WhatsApp значно підвищується мотивація студентів до навчання, допомагаючи удосконалити їхні уміння писання та розуміння (Maria, 2016; Ghada, 2016).

Встановлено, що робота в групі-«чаті» в умовах аудиторного навчання сприяє одночасному зосередженню всіх студентів на одному спільному виді роботи, опрацюванні лексичного матеріалу чи вдосконаленні граматичних структур, введенні інтерактивної комунікативної ситуації, отриманні спільних файлових повідомлень чи аудіо й відеоресурсів. Останній вид роботи можна організувати з допомогою навушників, що в умовах браку лінгафонних кабінетів розглядається навіть як їхня альтернатива. Зрозуміло, що традиційним способом є прослуховування аудіоматеріалів усіма студентами одночасно, а потім виконання

завдання на їхнє розуміння. Однак, за допомогою таких месенджерів можна організувати індивідуальне прослуховування певних фрагментів запису з подальшим обміном почутого від кожного студента й складанням загального змісту в письмовій чи усній формі, що дозволяє розвивати навички слухання та розуміння, а також комунікативні й письмові компетенції. Водночас доцільно проводити оцінювання презентацій, проєктів і промов учасниками групи в додатках-месенджерах, як у відкритій, так і в прихованій формі, що дозволяє зацентрувати увагу студентів на всіх доповідях і проявити свою об'єктивність.

В умовах позааудиторної діяльності доречним видом роботи є надсилання в групу матеріалів для аудіювання з проведенням тестів на розуміння за допомогою опитування чи написання коментарів, що дозволяє в неформальному середовищі вдосконалювати всі мовленнєві компетенції у вигляді як самостійної, так і індивідуальної роботи.

Вищезазначені види роботи з використанням месенджерів, безумовно, сприяють опануванню іншомовними компетенціями. Вважаємо, що серед переваг використання месенджерів в аудиторній роботі є:

- 1) інтенсифікація активності студентів під час вивчення нового лексичного матеріалу й повторення вже вивченого;
- 2) підвищення інтересу студентів до набуття навичок писання та слухання;
- 3) швидкий обмін необхідними дидактичними матеріалами;
- 4) створення як групового, так і персоналізованого мовленнєвого середовища;
- 5) впровадження нових і цікавих видів роботи й завдань;
- 6) залучення до навчального процесу навіть тих студентів, які не мають змоги бути присутніми на занятті;
- 7) мотивація студентів до виконання поставлених завдань, бо результат мають змогу побачити й проаналізувати всі учасники групи тощо.

У позааудиторний час студенти також не втрачають зацікавленості в індивідуальному набутті нових знань і вдосконаленні мовленнєвих компетенцій, оскільки використовуючи групи месенджерів, вони:

- 1) перебувають у безпосередньому контакті з викладачем і одногрупниками;
- 2) отримують індивідуальні чи групові вказівки для виконання певних завдань;
- 3) мають змогу навчатися на чужих помилках;
- 4) в будь-якому місці й у зручний час удосконалюють мовленнєві компетенції;

5) самостійно опрацьовують запропоновані ресурси й діляться своїми ресурсами з іншими учасниками групи;

6) забезпечені негайним зворотним зв'язком та оцінкою.

Водночас поряд зі значним дидактичним потенціалом і перевагами використання мобільних пристроїв у процесі вивчення іноземної мови як у формальних, так і в неформальних умовах, доречно виділити й певні труднощі, які виникають у процесі такого навчання, а саме:

- 1) повсякчасна необхідність у доступі до Інтернету;
- 2) не усі студенти однаково реагують на виконання завдань та опитування в групі месенджерів;
- 3) не можливо контролювати час і зміст повідомлень студентів;
- 4) додаткове навантаження на викладача, щоб організувати й контролювати роботу групи, а також реагувати на проблеми, що з'являються.

Висновки. Отже, на сучасному етапі технологічного розвитку суспільства мобільні технології та їхні додатки стали мотиваційним знаряддям для студентів у процесі навчання, а також дозволили в менш формальній, ненав'язливій формі комунікувати викладачам зі студентами для досягнення спільної мети вивчення іноземної мови як у межах програмної діяльності, так і в позааудиторний час. Використання мобільних пристроїв з їхнім необмеженим і щоразу зростальним дидактичним потенціалом в умовах сучасних освітніх викликів, безумовно, стає одним із пріоритетних завдань.

Важливим завданням сучасного викладача є перетворити мобільний пристрій студентів зі звичайного засобу зв'язку, фотографування та пошуку інформації на ефективний дидактичний інструментарій розвитку й вдосконалення всіх чотирьох мовленнєвих компетенцій. Сучасні мобільні додатки, в тому числі месенджери, розробляються для задоволення різних потреб, однак розпізнати методичні можливості й інтегрувати їх у процес вивчення іноземної мови й надалі залишається компетенцією висококваліфікованого педагога.

Оскільки проведене дослідження не вичерпує багатоаспектності окресленої проблеми, а мобільні додатки пропонують нам щораз більші освітні можливості, і їхній дидактичний потенціал зростатиме, сферою подальших досліджень і надалі залишатимуться питання пошуку нових методів практичного використання як комп'ютерних програм, так і мобільних додатків у процесі вивчення різноманітних дисциплін усіх освітніх рівнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Crompton H., Burke D. The use of mobile learning in higher education: A systematic review. *Computers & Education*. 2018. № 123. P. 53–64.
2. Ghada A. Effect of WhatsApp on critique writing proficiency and perceptions toward learning. *Cogent Education*. 2016. P. 1–26.
3. Maria J. Use of Whatsapp to enhance reading and writing skills at undergraduate college level. *Language in India*. 2016. № 16(11). P. 47–60.
4. Mona M. Hamad. Using WhatsApp to enhance students' learning of English language "experience to share". *Higher Education Studies*. 2017. Vol. 7. № 4. P. 74–87. URL: <http://doi.org/10.5539/hes.v7n4p74>.
5. UNESCO policy guidelines for mobile learning. *UNESCO digital library*. 2013. 41 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219641>.
6. Vandergrift L. Relationships among motivation orientations, metacognitive awareness and proficiency in L2 listening. *Applied Linguistics*. 2005. № 26 (1). P. 70–89.
7. Малезик П., Малезик М. Використання мобільних апаратних пристроїв у навчальному процесі. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2014. Випуск 48. С. 102–107.
8. Рожкова Н. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій як інноваційного методу в навчанні іноземних мов. *Наукові Записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2014. Випуск 132. С. 121–125.
9. Скрипник Н. Про використання методів мобільного навчання при вивченні іноземної мови у немовних ЗВО. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 2 (65). С. 274–278. DOI: 13.33310/2518-7813-2019-65-2-274-278.
10. Шайнер Г., Гавран М. Інформаційно-комунікаційні технології навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах України. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 10. Т. 3. С. 128–133.

REFERENCES

1. Crompton H., Burke D. (2018). The use of mobile learning in higher education: A systematic review. *Computers & Education*, no. 123, pp. 53–64.
2. Ghada, A. (2016). Effect of WhatsApp on critique writing proficiency and perceptions toward learning. *Cogent Education*, pp. 1–26.
3. Maria, (2016). J. Use of Whatsapp to enhance reading and writing skills at undergraduate college level. *Language in India*, no. 16(11), pp. 47–60.
4. Mona M. Hamad. Using WhatsApp to enhance students' learning of English language "experience to share". *Higher Education Studies*. 2017. Vol. 7. No. 4. P. 74–87. URL: <http://doi.org/10.5539/hes.v7n4p74>.
5. UNESCO policy guidelines for mobile learning. *UNESCO digital library*. 2013. 41 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219641>.
6. Vandergrift L. Relationships among motivation orientations, metacognitive awareness and proficiency in L2 listening. *Applied Linguistics*. 2005. No 26 (1). P. 70–89.
7. Malezhyk P., Malezhyk M. Vykorystannia mobilnykh aparatnykh prystroiv u navchalnomu protsesi [Using mobile devices in the learning process]. *Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly*. 2014. Vypusk 48. S. 102–107 [in Ukrainian].
8. Rozhkova N. Vykorystannia informatsiino-kompiuternykh tekhnolohii yak innovatsiinoho metodu v navchanni inozemnykh mov [Using information and communication technologies as an innovative method in foreign languages learning]. *Naukovi Zapysky Kirovohrads'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii: Pedahohichni nauky*. 2014. Vypusk 132. S. 121–125 [in Ukrainian].
9. Skrypnyk N. Pro vykorystannia metodiv mobilnoho navchannia pry vyvchenni inozemnoi movy u nemovnykh ZVO [about using mobile learning methods in foreign language learning in non-linguistic institutions of higher education]. *Naukovyi visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlyns'koho. Pedahohichni nauky*. 2019. № 2 (65). S. 274–278. DOI: 13.33310/2518-7813-2019-65-2-274-278 [in Ukrainian].
10. Shainer H. I., Havran M. I. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii navchannia inozemnoi movy u vyschkykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Information and communication technologies for teaching foreign languages in higher educational establishments in Ukraine]. *Innovatsiina pedahohika*. 2019. Vyp. 10. T. 3. S. 128–133 [in Ukrainian].